

Ønsker til en
ny grundlov

Programmet er vedtaget af Radikale Venstres hovedbestyrelse 1. februar 2014.

Radikale Venstres ønsker til en ny grundlov

Radikale Venstre ønsker, at der nedsættes en grundlovskommission, der skal fremlægge forslag til en nyskrivning af grundloven. En moderne grundlov skal sikre folkestyret, retsstaten og menneskerettighederne og præcisere, at Danmark arbejder for opbygningen af en international retsorden.

Danmarks nuværende grundlov blev vedtaget i 1953. Det er den længst gældende grundlov, siden den første grundlov blev vedtaget i 1849. Ingen af de tidligere grundlove var gældende i mere end 50 år. Men nu er det altså 60 år siden, at grundloven sidst blev revideret. Det har blandt andet den konsekvens, at der er under 2 procent af danskerne, der har været med til at vedtage vores grundlov. Valgretsaldern i 1953 var 25 år, så det er kun danskere over 85 år, der haft mulighed for at få indflydelse på vores forfatning.

Danmark, Europa og verden så helt anderledes ud i 1953. Der var ikke computere, internet, emails eller mobiltelefoner. Man måtte klare sig med skrivemaskiner, breve, telegrammer og fastnettelefoner med omstilling. Derfor står der om post-, telegraf- og telefonhemmeligheden i vores nuværende grundlov. Den skal opdateres, så den bliver teknologineutral.

Det tværnationale samarbejde i 1953 var ikke nær så udbygget som nu. Der var ikke noget EU eller EF. Europa var stadig præget af 2. Verdenskrig og opgøret med nazismen. Det var kun 3 år efter, at den sidste henrettelse i Danmark fandt sted efter retsopgøret. Den nuværende grundlov forbyder ikke dødsstraf eller tortur og afspejler ikke Danmarks position som en del af en international retsorden.

Sproget var også helt anderledes i 1953. 2/3 af formuleringen i vores nuværende grundlov stammer oven i købet fra den oprindelige grundlov i 1849. De tidligere grundlove har været præget af hensyn til nogle af de dominerende ikke-parlamentariske statsinstitutioner som kongemagt og kirke. F.eks. handler de første 26 paragraffer om kongens magtbeføjelser. Det betyder, at det ikke fremgår klart, at Danmark er et folkestyre, selvom det er selve det dokument, der skal lægge fundamentet for vores folkestyre.

Danmark har brug for en moderne grundlov, som alle danske borgere kan læse og forstå. Det skal klart fremgå, at Danmark er et folkestyre, og den skal afspejle den markant ændrede virkelighed, som mennesker i Danmark og resten af verden lever i i 2013. Den skal opdateres på en række områder, herunder ikke mindst sikre fundamentale frihedsrettigheder, hvor vores nuværende grundlov ikke slår til.

Landsmødet 2013 vedtog en resolution med Radikale Venstres ønsker til en ny grundlov. I det følgende uddyber Programudvalget Ny Grundlov begrundelserne for de forskellige punkter i resolutionen.

1. En moderne grundlov

- **En ny grundlov skal være letforståelig og læsbar.**

Bærende dele af grundloven er fra 1849. Det præger sproget i grundloven, der er utidssvarende, og gør det svært at forstå, hvad grundloven i virkeligheden siger. Samtidig tolkes dele af grundloven i dag i delvis modstrid med ordlyden. Det er problematisk. Grundloven bør være tilgængelig for alle.

- **"Kongen" erstattes med "regeringen", hvor det i realiteten allerede er så-ledes i dag.**

I dag er det allerede realiteten, at kongens magt er erstattet af regeringens, men det fremgår ikke af grundlovens tekst. Grundlovens tekst skal ændres til at afspejle realiteterne, således at kongens magt skrives ud af grundloven og rettes til regeringen som en del af moderniseringen og revideringen af grundloven.

- **Danmarks udenrigspolitik bygger på folkeretten og principperne i FN-pagten.**

En moderne grundlov bør understrege, at Danmark arbejder for opbygningen af en international retsorden, som sætter retten over magten og bidrager til fred og sikkerhed i verden.

- **Kirke og stat adskilles.**

I et moderne og sekulært samfund er stat og religion ikke sammenblandet. Danmark er et af de få lande i Europa, som endnu ikke har adskilt kirke og stat. Som et moderne demokrati må vi ligestille religioner og ikke give en enkelt statslig forrang.

2. Udbygning af folkestyret

- **Grundloven skal understrege, at Danmarks styreform er folkestyre. Grund-loven skal understøtte et velfungerende og levende demokrati.**

På nuværende tidspunkt fremgår det ikke tydeligt af grundloven, at styreformen er folkestyre eller demokratisk. Dette skal ændres til klart at understrege, at Danmark er et demokrati, hvilket der ikke bør rejses tvivl om. Vi bør tydeligt kunne fremvise en grundlov, som understøtter et demokratisk folkestyre.

Yderligere bør heller ikke fremgå af Grundloven, at modtagere af sociale ydelser kan fratages deres valgret.

- **Statsministerens ret til udskrivning af folketingsvalg betinges af Folketingets samtykke. Den lovgivende forsamling bør tage stilling til sin egen gyldighed.**

I den nuværende grundlov kan statsministeren (kongen) udskrive nyvalg til enhver tid. Dermed kan statsministeren bruge udskrivning af valg til at bevare magten ved at udnytte øjeblikkelige folkestemninger til af taktiske årsager at udskrive valg. Det er til fordel for den siddende regerings mu-

lighed for at bevare magten og til ulempe for oppositionen, og det svækker parlamentarismen. Den nuværende ordning medvirker til, at Folketinget går i permanent valgkamp ca. 2 år efter sidste valg. Den foreslåede ændring kan betyde en mere stabil politisk situation med et mere samarbejdende folkestyre.

- **Udsendelse af danske soldater kræver 2/3 flertal i Folketinget.**

Danmark skal ikke kunne gå i krig på baggrund af et snævert flertal, som det eksempelvis skete i forbindelse med Irak-krigen i 2003. Beslutninger om dansk deltagelse i fremtidige krige skal kun kunne ske med et bredt flertal i Folketinget.

- **Bopælspligten ved valgret til folketingsvalg afskaffes.**

I den nuværende grundlov er det kun danske statsborgere, der har fast bopæl i riget, der kan stemme. Dermed udelukkes udlandsdanskere med få undtagelser fra at kunne deltage i demokratiet. Udlandsdanskernes adgang til at stemme bør derfor liberaliseres, så alle danske statsborgere over 18 år har valgret. For udlandsdanskere, der ikke ønsker at søge om statsborgerskab i det land, de bor i, betyder det reelt, at de er udelukket fra at stemme nogen steder.

- **Grundloven skal sikre retsstaten. Dette skal bl.a. ske ved, at alle retssager (over en bagatelgrænse) skal kunne prøves ved to retsinstanser og ved, at Folketinget skal kunne beslutte, at lægdommere (nævninge og domsmænd) skal medvirke i retssager, hvor dette giver mening.**

Det er en menneskeret at kunne få større sager prøvet ved 2 uafhængige domstole, men dette princip er ikke indskrevet i grundloven af 1953. Desuden bør nævninge deltage i sager, hvor strafammen er på mindst 4 år.

- **Domstolens ret til at prøve, om lovene er i overensstemmelse med Grundloven, indskrives.**

Den danske grundlov giver ikke domstolene udtrykkelig mulighed for at tilsidesætte en lov. Selvom det er sjældent, at landsretterne og højesteret har tilsidesat en dansk lov, er det sket. Derfor bør også fremgå af en ny grundlov, at det er muligt for domstolene at ophæve love, der strider mod forfatningen.

- **Rigsretten, som består af både jurister og lægdommere, afskaffes, og dens opgaver overtages af Højesteret.**

Rigsretten er et tungt og langsommeligt redskab at mobilisere i forhold til at sikre retlig kontrol af den udøvende magt. Desuden gør dens sammensætning institutionen sårbar for kritik, da der kan rejses tvivl om de ikke-juridiske dommers partipolitiske uafhængighed. Derfor skal Rigsrettens opgaver overtages af Højesteret.

- **Grundreglerne, der sikrer parlamentarisk kontrol forud for beslutninger i EU's ministerråd, grundlovsfæstes.**

Siden 1973 har danske ministre skullet have et parlamentarisk mandat fra Europaudvalget inden de kan deltage i beslutninger i EU, men Europaudval-

get er i modsætning til Udenrigspolitisk Nævn ikke indskrevet i grundloven. Der bør stå i grundloven, at Folketinget fører kontrol både med udenrigspolitikken og EU-politikken.

- **Der indføres adgang til folkeinitiativ, således at et antal borgere ved deres underskrift kan begære folkeafstemning afholdt. Såfremt folkeinitiativet vedtages, forpligtes Folketinget til at behandle det.**

Radikale Venstre mener, at borgerne skal have mulighed for ved folkeinitiativ at rejse et emne til folkeafstemning. Folkeafstemning skal ikke kun være noget, der kan iværksættes af folkevalgte, men initiativer som også borgerne kan bruge i et moderne demokrati.

Radikale Venstre mener at folkeafstemninger skal understøttes af offentlig debat og oplysningsarbejde. Hvis forslaget fra folkeinitiativet vedtages ved folkeafstemningen, så skal det behandles af Folketinget – enten ved forslag til folketingsbeslutning eller ved forslag til lov. Det er kun forslag, der er vedtaget af Folketinget, der kan blive til lov.

3. Styrkelse af frihedsrettighederne

- **Grundlovens bestemmelser om frihedsrettigheder, der beskytter det enkelte menneske mod magtmisbrug, udbygges og placeres forrest i grundloven. Ytringsfriheden styrkes, og et forbud mod dødsstraf og tortur indskrives i grundloven.**

Den nuværende grundlov er helt utilstrækkelig, når det kommer til sikring af frihedsrettighederne, som er fundamentale for et demokrati. Danskernes frihedsrettigheder bliver i dag bedre sikret af de internationale konventioner, Danmark har tilsluttet sig, men skal have en fremtrædende placering i vores egen grundlov. Forbud mod dødsstraf og tortur skal indskrives. Ytringsfriheden skal styrkes, og grundloven skal afspejle den ændrede kommunikationsvirkelighed. Beskyttelsen af privatlivets fred skal gøres teknologineutralt, så brug af f.eks. internet, e-mails og sms bliver medtaget under privatlivets ukrænkelighed.

- **I grundloven skal være en bestemmelse, der udtrykkeligt fastslår, at de internationale konventioner, som Danmark har tilsluttet sig, er en del af dansk ret og skal håndhæves af danske myndigheder. Den Europæiske Menneskerettighedskonvention har en særlig status, og den skal som udgangspunkt kun vige for grundloven.**

Der bliver løbende skabt tvivl om, hvilken status internationale traktater og konventioner på menneskerettighedsområdet har, og den tvivl skal en ny grundlov helst udrydde. Det er også vigtigt at pointere Den Europæiske Menneskerettighedskonventions (EMRK) særlige status, men denne konvention skal ikke uden videre tildeles grundlovsrang. EMRK fortolkes dynamisk af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, og det er ikke demokratisk legitimt, hvis disse fortolkninger kan blive en del af den danske grundlov, uden at den normale danske grundlovsændringsprocedure følges.